

Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse i Trøndelag

Ingunn Holm, Riksantikvaren

Foto: Inger Marie Kimo, Trøndelag fylkeskommune

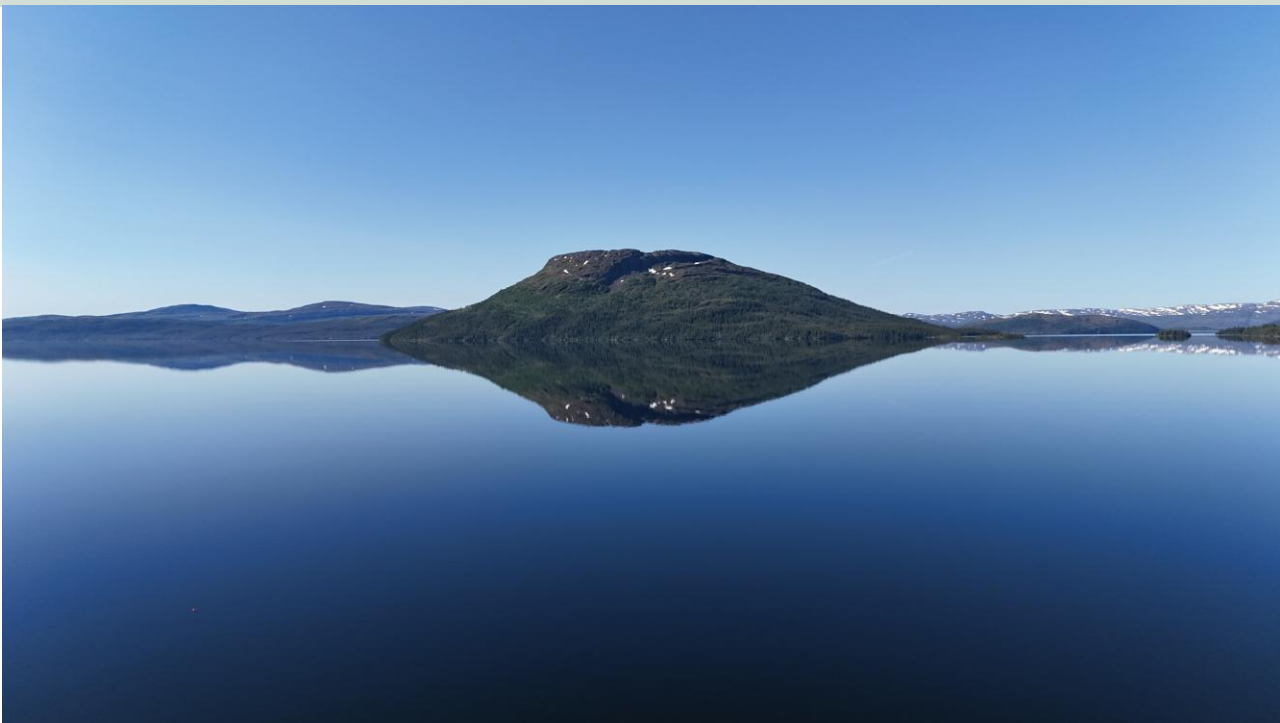
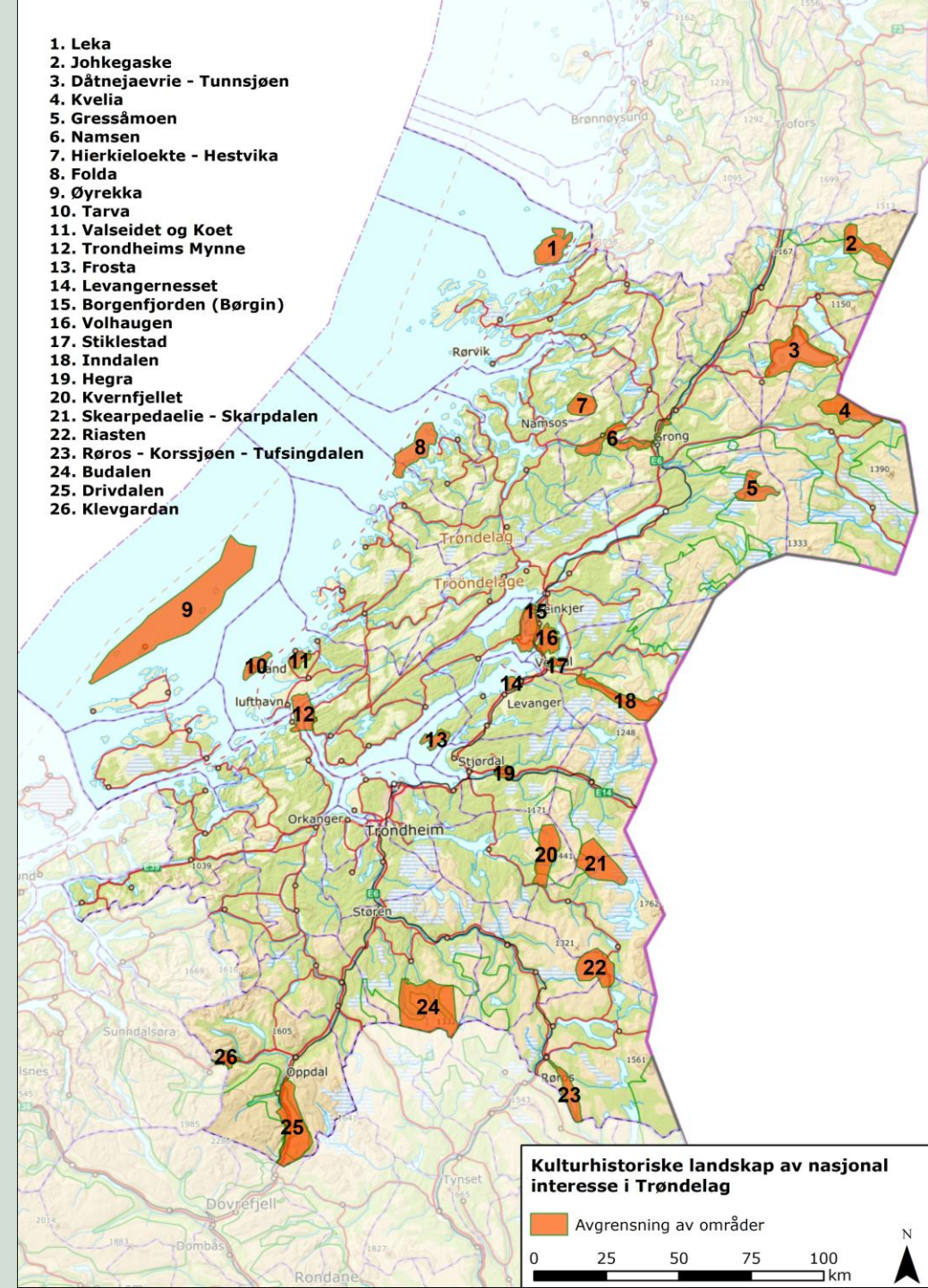

Foto: Ane Aasmundstad Sommervold, Sametinget

Landskap	Kommuner
1. Leka	Leka
2. Johkegaske	Røyrvik
3. Dåtnejaevrie - Tunnsjøen	Røyrvik
4. Kvelia	Lierne
5. Gressåmoen	Snåsa
6. Namsen	Overhalla og Grong
7. Hierkieloekte – Hestvika	Namsos og Overhalla
8. Folda	Flatanger og Osen
9. Øyrekka	Frøya
10. Tarva	Ørland
11. Valseidet og Koet	Ørland
12. Trondheims Mynne	Ørland, Orkland, Indre Fosen
13. Frosta	Frosta
14. Levangerneset	Levanger
15. Borgenfjorden (Børgin)	Inderøy, Steinkjer og Verdal
16. Volhaugen	Inderøy, Steinkjer og Verdal
17. Stiklestad	Verdal
18. Inndalen	Verdal
19. Hegra	Stjørdal
20. Kvern fjellet	Selbu
21. Skearpedaelie – Skarpdalen	Tydal og Meråker
22. Riasten	Holtålen, Tydal og Røros
23. Røros – Korssjøen – Tufsingdalen	Røros
24. Budalen	Midtre Gauldal
25. Drivdalen	Oppdal
26. Klevgardan	Oppdal

KULA-rapporten for Trøndelag

Innhold:

- Fylkesbeskrivelse
- Omtale av hvert enkelt område:
  - Beliggenhet
  - Beskrivelse
  - Landskapskarakter
  - Nasjonal interesse
  - Sårbarhet

Foto: Trøndelag fylkeskommune

Høringen

Høringsbrev og KULA-rapport er sendt direkte til:

- berørte kommuner
- regionale etater
- noen organisasjoner på fylkesnivå
- noen regionale lag og foreninger

Høringen er åpen for alle

Foto: Trøndelag fylkeskommune

Hva er KULA?

- Et register over de kulturhistorisk mest verdifulle landskapene i landet
- Et oppdrag fra Klima- og miljødepartementet
- En oppfølging av Europarådets landskapskonvensjon
- Et verktøy for kommunal planlegging og sektorplanlegging – der kommunene får et hovedansvar
- Et nært samarbeid med fylkeskommunen og Sametinget

Foto: Harald Tallaksen, Asplan Viak

Kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse:

- er et kunnskapsgrunnlag som KULA er en del av
- skal bidra til bærekraftig forvaltning og oversikt over mangfoldet av kulturmiljø i byer, tettsteder og landskap av nasjonal interesse
- inkluderer registrene *Nasjonale interesser i by (NB!)* og *Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA)*
- skal inkludere kulturmiljø som på bakgrunn av geografisk plassering, art eller størrelse ikke er fanget opp i dagens oversikter
- er ikke en verneplan eller regulering
- bygger på de nasjonale målene for kulturmiljøforvaltningen og Europarådets landskapskonvensjon
- etableres i tråd med bestillingen i Meld. St. 16 «Nye mål i kulturmiljøpolitikken»

Faglige rammer for KULA

- Det kulturhistoriske mangfoldet i fylket og i landet
- Ulike typer landskap i rurale områder

Foto: Hans Aleksander Østbyhagen, Trøndelag fylkeskommune

KULA er først og fremst opptatt av:

- de store landskapstrekkene
- de viktigste strukturene
- den dominerende arealbruken

Foto: Trøndelag fylkeskommune

En oppfølging av Europarådets landskapskonvensjonen

Konvensjonen legger vekt på:

- Å gjøre innbyggere og myndigheter kjent med landskapsverdier
- Å kartlegge og vurdere landskap
- Å sikre medvirkning

Plan- og bygningsloven er sentral i oppfølgingen i Norge

Foto: Ane Aasmundstad Sommervold, Sametinget

Trusler mot landskapsverdier – behov for oversikt

- Ny, dominerende infrastruktur
- Storskala tiltak i utmarksområder - f.eks. vindkraft
- Utbyggingspress i sentrale områder
- Redusert tradisjonell bruk
- Klimaendringer

Foto: Oskar Puschmann/NIBIO, 2003 og 2005

Foto: Aune Kunstforlag, 1967/
Oskar Puschmann, NIBIO, 2004

Hva betyr det at et landskap er av nasjonal interesse?

- At landskapet er **vurdert, prioritert og valgt ut** fordi det har spesielle kulturhistoriske kvaliteter
- At kommunene, og andre som påvirker arealbruken, får **tidlige og tydelige signaler** om verdier som det bør tas særlige hensyn til i planleggingen
- At utviklingen verken skal stoppe opp, eller at arealet blir fredet – men at en må finne **gode løsninger** som tar best mulig vare på landskapsverdiene
- At det kan gi **grunnlag for innsigelse** dersom arealbruken er i *vesentlig* konflikt med landskapsverdiene.

Kriterier for verdivurdering

- Representerer **faser** som er viktige i den historiske utviklingen regionalt og nasjonalt
- Inneholder **strukturer** av høy kulturhistorisk interesse
- Knyttet til **virksomheter** som er historisk viktige
- Knyttet til viktige historiske **hendelser**
- Inneholder særegen **byggeskikk og arkitektur**
- Har mye å si for en eller flere **etniske** grupper
- Er særlig viktig som kilde til historien der det finnes **få eller ingen skriftlige kilder**
- Bli sett på som **særlig vakkert** regionalt/ nasjonalt

Foto: Trøndelag fylkeskommune

Andre typer landskap av nasjonal interesse

Områder med annen status kan overlappe med KULA:

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket

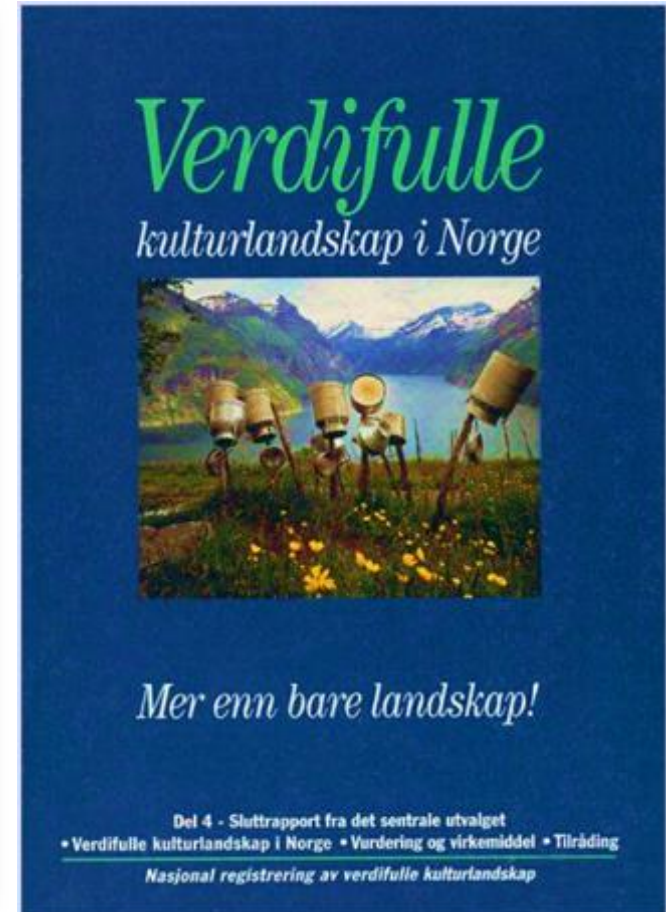
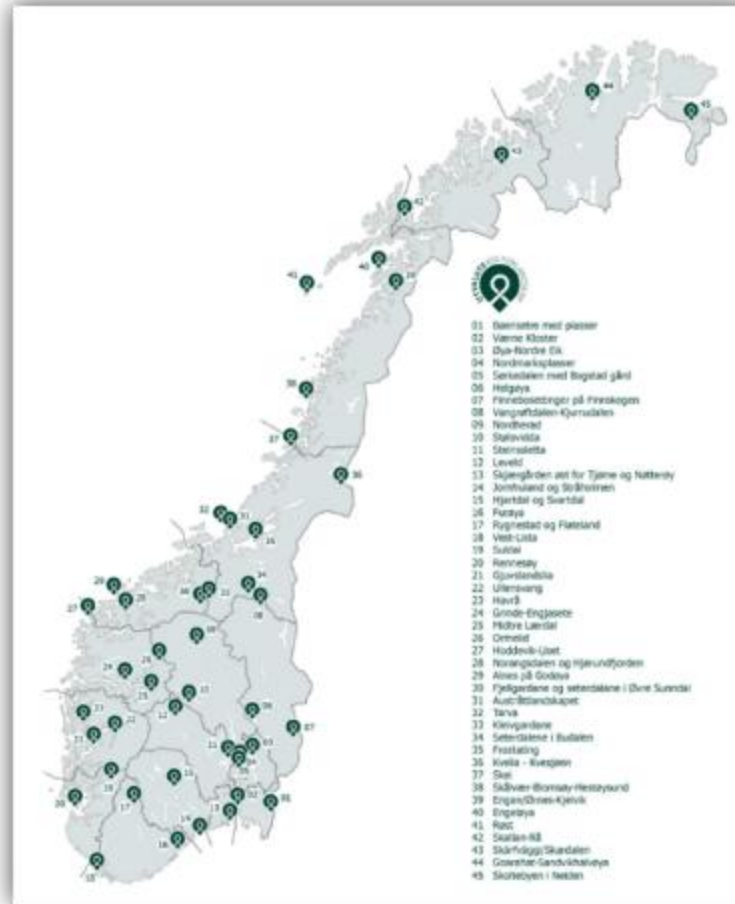
Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap (fra 1990-talet)

Områder vernet etter naturmangfoldloven

Verdensarvområder

Ikke overlapp:

Kulturmiljøfredning og områdefredning etter kulturminneloven

Kommunens forvaltnings- verktøy

- KULA-områdene bør inngå i kommuneplanarbeidet
- Hensynssone c) med retningslinjer i kommuneplanens arealdel
- Generelle bestemmelser til kommuneplanen
- Vurdere og ivareta verdiene i KULA-områdene i reguleringsplaner, dispensasjonssaker og byggesaker
- Vurdere og ivareta verdiene i KULA-områdene i saker etter jordlova og skogbruksloven
- Bør inngå i kommunale kulturminneplaner
- Bør inngå i kommunens uttalelser til konsesjonssaker
- <http://hdl.handle.net/11250/2611211>

VEILEDER

Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse

Kommunal og regional forvaltning

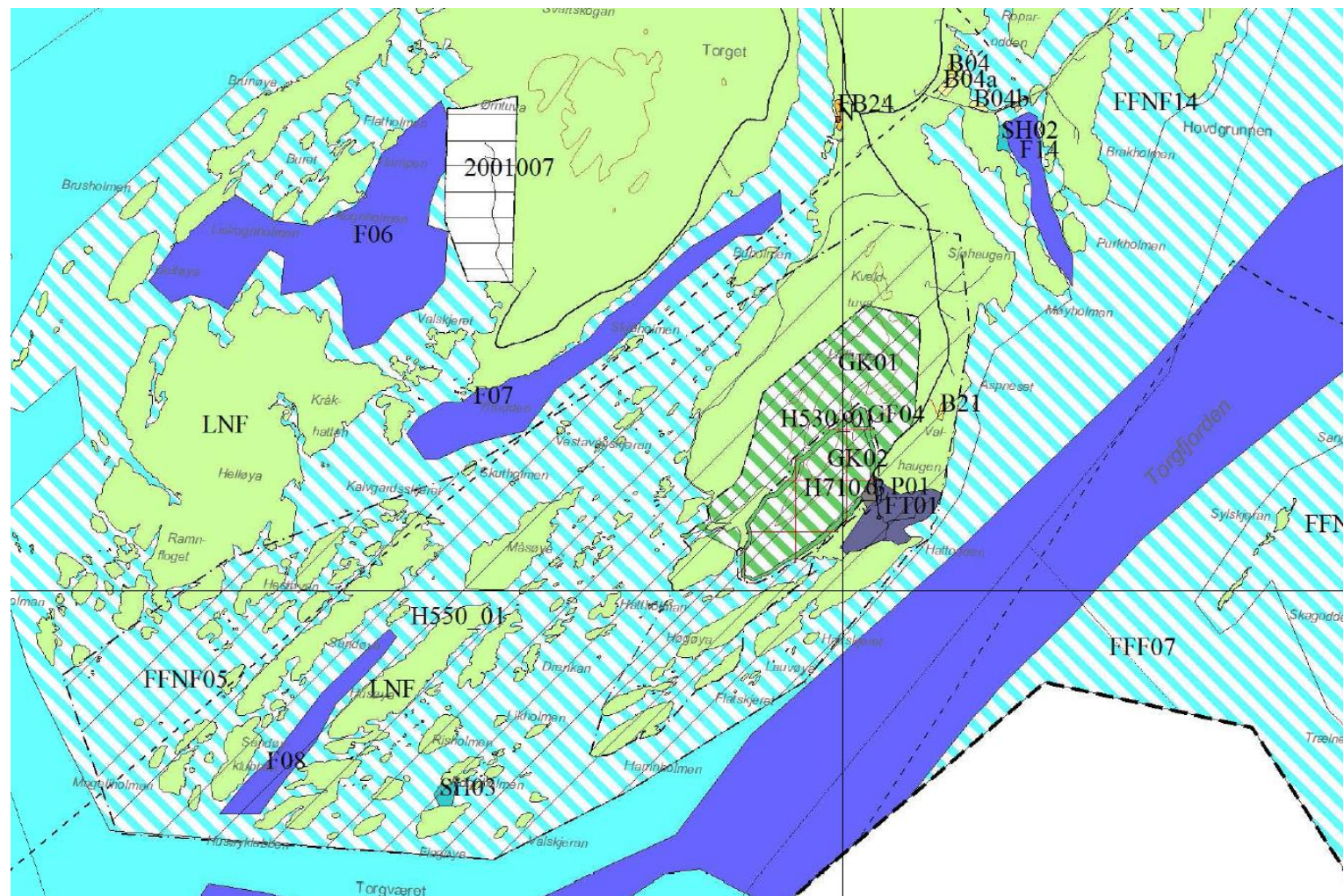

RIKSANTIKVAREN 2019

Hensynssone landskap, Brønnøy

7.2.3 Hensyn landskap (H550)

Hensynssonene omfatter områder som har særlig landskapsmessig verdi. I disse områdene skal landskapsinteresser prioriteres og vektlegges, og det bør ikke tillates tiltak som reduserer opplevelsesverdien.

Generelle bestemmelser til kommuneplanens arealdel kan for eksempel formuleres slik:

- Område valgt ut som kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse, skal forvaltes slik at landskapets karakter som beskrevet i (....), opprettholdes og styrkes.
- Ved vurdering av søknader om nye tiltak skal virkningen på område (....), valgt ut som kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse vektlegges, slik at vesentlig negativ påvirkning på landskapets karakter unngås.
- I områder som er lagt inn som hensynssone for kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse skal alle tiltak gjennomføres på en måte som ivaretar det enkelte områdes karakter og særpreg slik det er beskrevet i (....) rapport «Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse i (....)».

Foto: Sidsel Bakke, Sametinget

Kulturmiljøforvaltningens rolle i oppfølgingen av KULA

Fylkeskommunen/Sametinget skal:

- følge opp KULA i plansammenheng
- gi råd og veiledning til kommunen
- vurdere innsigelse dersom det er vesentlig konflikt
- ta inn KULA i regional planlegging

Riksantikvaren har et overordna ansvar for registeret

Foto: Trøndelag fylkeskommune

Nettadresser

- Nyhetssak hos Riksantikvaren om høringen:
- <https://riksantikvaren.no/sja-oversikta-desse-26-stadene-i-trondelag-kan-fa-nasjonal-status/>
- Lenke til rapporten:
- <https://hdl.handle.net/11250/5317847>
- Lenke til Riksantikvarens side om «Oversikt over kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse»:
- <https://www.riksantikvaren.no/oversikt-over-kulturmiljo-og-landskap-av-nasjonal-interesse/>

Videre arbeid i Trøndelag

- Høringsfrist var 1. mars 2026, en del har fått utsatt frist
- Ved vurdering av høringsinnspillene kan det bli behov for dialog med noen av høringsinstansene.
- Endelig rapport blir sendt til høringspartene sammen med oppsummering av høringinnspillene.
- Områdene legges inn i Askeladden, som er Riksantikvarens kulturminnedatabase.